



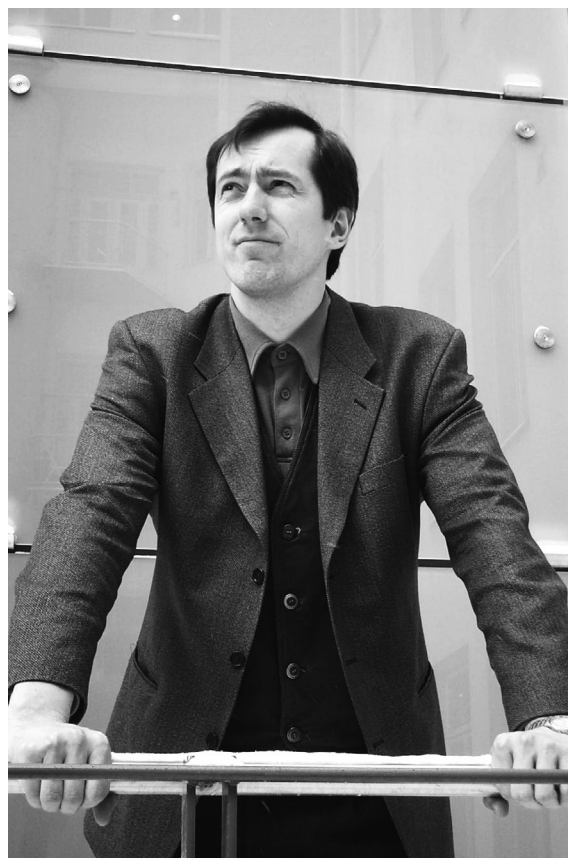
MENTORA

Svenska studiecensalens nyhetstidning 2/2002



**Den lilla
demokratin**

**Lars Svedberg:
Teater kan man
inte göra ensam**



Den lilla demokratin är en förutsättning för den stora demokratin i samhället och internationellt.

Den lilla demokratin

Att tala om ”demokrati” är nästan snudd på hybris; ordet hör till de Stora Orden som har råkat ut för inflation och inte förpliktar till någonting. Fråga vem som i dag representerar folket och du får mer än 200 svar, fler än vi har folkvalda.

Statsvetare brukar tala om den stora och den lilla demokratin, där den förra handlar om parlamentarismen och den senare om den tredje sektorns aktörer, gruppen eller föreningen. Den lilla demokratin är en förutsättning för den stora demokratin i samhället och internationellt.

Frågan om vem som i dag representerar folket kan också vinklas mer specifikt: Hur påverkar graden av öppenhet och insyn demokratin? Vilken roll spelar det att verksamhet för män och kvinnor separeras? Många gillen och

ordnar är organiserade i dylika former.

Risken med slutna föreningar är att de utvecklar ett bästa broder/systemkomplex som blir en informell kanal för beslutsfattande och inside information. Tillämpad på hela samhället skulle detta bli ett hot mot demokratin. En öppen föreningsverksamhet kan ju sägas ha omdanat vår västerländska demokrati-modell; med **Voitto Helanders** ord har föreningsrörelsen skapat samhällliga värden.

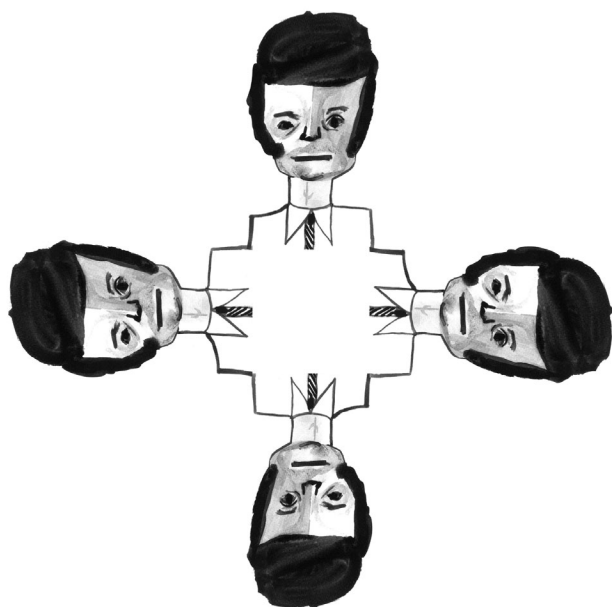
Samtidigt bör det påpekas att registrerade föreningar har frihet att inom lagens ramar skapa sina egna procedurer. Och människan är en social varelse som gärna vill höra till den lilla, trygga gruppen. Det tycks behövas kill- och tjejgrupper för alla åldrar, och det bör också påpekas att många slutna föreningar gör ett storartat filantro-

piskt arbete för nödställda.

Den lilla demokratin behöver uppmärksamhet i dag, när många upplever att de inte kan påverka utvecklingen i stort. **Tove Janssons** berättelse om det osynliga barnet handlar också om demokratins problem, att människor försvinner ut i marginalen, osynliga för samhällets beslutsfattare.

I god mening kan den lilla demokratin synliggöra det som jag kallar för demokratiutrymme, där det finns rum för alla slags aktiviteter. Nyckelorden är mångfald och öppenhet – detta skulle vi behöva mycket mer av i våra trånga finlandssvenska rum.

Björn Wallén



- 2 Den lilla demokratin**
- 4 Lars Svedberg**
teaterchef som tror på samarbete.
- 6 Långstrumporna**
tipsar och stöder varandra.
- 6 Herrklubbar**
fyller en funktion.
- 8 Odd Fellow och Rebeckorna**
är inte hemliga men ändå slutna.
- 10 Scoutgillet**
öppet för alla som gillar rörelsens ideal.
- 11 Föreningsprojektet**
Följ med en av pilotföreningarna.
- 12 Byaplanering**
går hand i hand med lokal demokrati.
- 14 Demokrati i kris**
Vad kan folkbildningsrörelserna göra?
- 16 Kolumnen: Claus Stolpe**

MENTORA

**Svenska studieccentralens
nyhetstidning**
2 årgången 2002
Utkommer med 4 nummer årligen

**Svenska studieccentralen,
centralkansliet**
Nylandsgatan 17 B
PB 235, 00121 Helsingfors
Tfn: 09-612 90 70
Fax: 09-680 24 25
E-post: kansliet@ssc.fi

Björn Wallén, chefredaktör
bjorn.wallén@ssc.fi

Marika Holm,
projektledare,
De ungas akademi (DUA)
marikah@ssc.fi

Christina Lång,
utbildningssekreterare (Nyland)
christina@ssc.fi

Lotta Moring,
redaktionssekreterare
lotta.moring@pp.inet.fi
mentora@ssc.fi

Synnöve Rabb, layout
synnove.rabb@kaapeli.fi

Kim Österman
informatör, FSU
kim.osterman@fsu.fi

Katarina Nordmyr,
studiesekreterare (Österbotten)
Österbottens regionkansli
Rådhusgatan 21 C, 65100 Vasa
Tfn: 06-320 41 18
E-post: ssc-vasa@ssc.fi
Pol.mag. **Malin Ström** kommer att
ersätta Katarina Nordmyr som vika-
rierande studiesekreterare i Vasa
under perioden 1.8–31.12.2002.

Beatrice Östman,
studiesekreterare (Åboland)
Åbolands regionkansli
Auragatan 1 C, 20100 Åbo
Tfn: 02-251 60 60
E-post: ssc-abo@ssc.fi

Material kan skickas till red.sekr.
helst per e-post till adressen
mentora@ssc.fi eller till Mentora,
Nylandsgatan 17 B, 00120 Helsing-
fors. Redaktionen förbehåller sig
rätten att redigera insänt material.

Omslagsbild: Lars Svedberg
Foto: Synnöve Rabb



Demokratiska ledare, finns dom?

Lars Svedberg, avgående chef för Svenska Teatern, tror på samarbete. Alltid kan en teater ändå inte ledas fullständigt demokratiskt.

Jag tror på samarbete; teater kan man inte göra ensam, säger Lars Svedberg, avgående teaterchef för Svenska Teatern i Helsingfors. Redan teaterbegreppet i sig innefattar demokrati. Det gäller att respektera sina arbetskamrater.

Svenska Teatern har en fast skådespelarensemble och därutöver tidvis många frilansare, vilket skapar en stimulerande dynamik och energi, menar Svedberg. Det behövs fast anställda för att hålla en tillräckligt stor säkerhet i planeringen, den fasta ensemblen står för en viktig kontinuitet. Storleksmässigt har den minskat från drygt 40 personer på 1960-talet till 15 personer då Svedberg tillträdde som chef för sex år sedan. Samtidigt har repertoaren ökat. Frilansare behövs vid stora produktioner, t.ex. uppsättningen av *Pojken Blå* krävde 400 dräkter som skulle förvaras och underhållas, vilket sysselsatte fyra sömmerskor. Med teknisk och administrativ personal rör det sig tidvis om ca 200 anställda.

Direktkontakt och diskussioner

– Att vara teaterchef är fruktansvärt stimulerande, summerar Svedberg, som arbetat i chefsställning på olika scener i sammanlagt arton år. Han lyfter speciellt fram det utomordentliga samarbetet med skådespelare och styrelse.

Teaterchefen är ansvarig för den operativa konstnärliga ledningen och för

anställningar och kan påverka skötseln av teatern. Men i varje arbetsgemenskap finns uttalade demokratiska regler som skall följas. Hit hör bland annat lagar om arbetstid och ledigheter. Artisterna och den tekniska personalen har sina fackföreningar med representanter i teaterns styrelse som sammankommer fyra gånger per år och i styrelsens arbetsutskott som förbereder ärendena för styrelsen.

I så hög grad som möjligt är direkt kontakt och diskussioner att föredra, menar Svedberg. De har en demokratisk funktion. Eftersom ensemblen är liten försöker man träffas allihop. I princip har alla möjlighet att delta, i praktiken kan alla inte alltid komma.

Allt kan ändå inte göras helt demokratiskt, eftersom medarbetarna är konstnärer med individuella strävanden och en personlig karriär att tänka på, framhåller Svedberg. Helst vill alla skådespelare ha stora roller.

– För en skådespelare är inte alla roller lika viktiga, men för en regissör är de det.

Men mindre roller behöver inte vara sämre, det hänger delvis ihop med karaktären. I pjäsen *Resan* hade den nyligen bortgångne **Leif Wager** bara en biroll som knapphandlare, men det var han som stal föreställningen.

Att försöka välja pjäser och fördela roller demokratiskt har sina sidor. På min fråga om jämlikhet ställer Sved-

berg blixtnabbt en motfråga: ”Menar du mellan könen?”

– Ett tag hade vi fem kvinnliga skådespelare över 60 år, men i allmänhet skrivs det pjäser med betydligt fler manliga roller.

Det gäller att finna nya lösningar. Pjäsen *Fyren* hade enbart kvinnliga roller, men man kan också vända på steken så att kvinnor spelar män, som i *Sju bröder*.

Själv är Lars Svedberg utbildad regissör och hade hunnit regissera mycket innan han blev chef. Den föregående teaterchefen **Georg Dolivo** gav Svedberg beskedet att han som chef inte skulle hinna regissera alls; sammanlagt har det blivit tre pjäser under Svedbergs sex år långa chefskap.

Pjäser som publiken inte vet att den vill ha

Slår man upp ordet demokratisk i en ordbok får man synonymerna folkvänlig, lättillgänglig och folklig. I fråga om teaterpjäser kunde demokratisk innebära att man väljer pjäser som folk vill ha, och på ett demokratiskt sätt. I princip väljs Svenska Teaterns pjäser av dramaturgerna i samarbete med chefen.

– Det skulle vara underbart att välja pjäser som är säkra kort, men sådana finns inte. Det är alltid ett vågspel. Folk vill ofta ha vad de har fått förut. Teaterns roll är ändå att välja repertoar



FOTON: SYNNOVE RABB

som publiken inte visste att den ville ha, framhåller Svedberg.

För att få det att gå ihop har teaterns lokomotiv som drar de andra pjäserna. Pjäser på Svenskan som spelats fler än 200 gånger är ungdomsmusikalen *Hype*, *Stadin kundi* och *My fair Lady*. Tala sedan om jämlikhet mellan skådespelarna – vilken teaterchef kan motstå en kassasuccé som *Hype* där skådisarna huvudsakligen var amatörer som räddade den fasta ensemblen från permitteringar. Och som hämtade en helt ny publik med unga till Svenskan, medan övrig repertoar kom i skymundan.

Att *Hype* lyckades så väl hade givetvis att göra med en stenhård marknadsföring. Men framför allt fascinerades publiken av ungdomarnas energi och entusiasm.

Att inspirera andra lyckas ibland bättre och ibland sämre. Det kan man uppleva med amatörteatergrupper, som varit mycket bra på en liten scen, men som kanske drabbats av scenskräck när de uppträtt på en stor etablerad scen. Självt blev Svedberg av med sina fördomar mot sommar-teater i allmänhet när han regisserade pjäsen om sin farfars far **Anders Svedberg**, som grundade den första svenska folkskolan

I vissa situationer måste en chef ändå handla despotiskt. Det yttersta ansvaret finns hos ledaren, som måste fatta beslut med risk för att inte alltid bli så populär.

i Munsala i Österbotten. Spelglädjen och entusiasmen överspeglade allt och pjäsen blev en mycket populär folkbildningsuppsättning som det var svårt att få biljetter till.

Inget hundrameterslopp

När Lars Svedberg på 60-talet frågade teaterskolelever om de ville komma på jobb till Svenska Teatern skrattade de och trodde att han skämtade. Lyckligtvis har attityderna förändrats. Ett färskt bevis är **Johan Storgård**, Svedbergs efterträdare. I en intervju för ett tiotal år sedan sade Storgård att han inte kunde tänka sig att jobba på Svenskis. Nu blir han chef, en chef som talar för stor öppenhet.

Som väggkost till Storgård vill Svedberg inte ge blåögda råd. Han poängterar att chefskapet inte är ett hundrameterslopp, utan ett maratonlopp.

I synnerhet är tidpunkten för beslut avgörande. Det finns problem som löser sig själva utan att man skyndar, då man ger sig tid att sova på saken. Alltför snabba beslut kan man bli tvungen att ångra senare. ”Tänk”, säger Svedberg, ”och om det går att vänta – vänta litet.”

I vissa situationer måste en chef ändå handla despotiskt. Det yttersta ansvaret finns hos ledaren, som måste fatta beslut med risk för att inte alltid bli så populär.

Christina Lång



Kvinnoföreningen Långstrumporna rekryterar inga män, man rekryterar överhuvudtaget inte fler medlemmar.

Långstrumporna stöder varandra



BILD: MARIKA HOLM

Långstrumporna är ett gäng kvinnor i 30-40-årsåldern. De bor i och kring Helsingfors, de samlas en gång per månad, de har daglig kontakt per e-post.

Det hela började på ett kafé i Helsingfors en vanlig dag efter jobbet. **Heidi Backman** satt med en väninna och diskuterade en stund vid en kopp kaffe. Ända sedan hon hört om Stödstrumporna i Sverige hade Heidi gått och drömt om en egen kvinnogrupp där man kunde diskutera saker på djupet, dela erfarenheter och kunskande, göra saker tillsammans, kanske kunna påverka. Hon kände sig ändå ensam med sina tankar, som hon aldrig vågat uttala öppet. Aldrig träffade hon

de där andra kvinnorna som ville det samma som hon. Så när väninnan plötsligt utbrast: "Egentligen borde man ha en kvinnocirkel där man skulle få diskutera de här sakerna" tog Heidi chansen.

– Jag såg plötsligt hur vi två kunde bli hur många som helst, två är redan starka, inte ensamma. "Men vi gör det", sa jag.

De bjöd in väninnor och väninnors väninnor, nuvarande och före detta arbetskamrater och studiekompisar till en träff. Det blev lyckat, men så kom annat emellan och det hela rann ut i sanden. Ett år senare samlade Heidi och en annan väninna ihop det gamla gänget plus några till, och sedan dess

Både män och kvinnor behöver träffas i enkönade kotterier, skriver **Mats Kockberg**, medlem av bland annat Handelsgillet i Helsingfors.

Renässans för herrklubben

Har herrklubben ett existensberättigande i dagens samhälle? Denna något provokativa fråga hör man stundom ställas. Man kan lätt lägga in en kritisk underliggande värdering i frågeställningen. Framst gäller väl skepsisen att klubbarna förment anses ha prägel av hemliga sällskap och dels i att de inte står öppna för kvinnor.

Själva klubbinstitutionen uppstod i England för 350 år sedan. Därifrån har den spritt sig över hela världen. Utifrån mina egna erfarenheter av diverse sällskap i Finland står sig herrklubben väl

i konkurrensen om folks fritid. Medlemsciffrorna stiger och i vissa sammanslutningar har man i dag flera medlemmar än i mannaminne.

Vissa av klubbarna har stiftats för ideella ändamål, andra primärt för social samvaro. Att institutionen i tiderna blev ett tillhåll för uttryckligen herrar beror självfallet på rådande sociala normer och mönster under svunna sekel. Många klubbar skrev de facto inte in i sina stiftelseurkunder att föreningen uttryckligen var förbehållen män – det var någonting naturligt, eftersom kvinnans roll i samhället var

en helt annan än den är i dag. En herrklubb i huvudstaden har därför först för något år sedan skrivit in i sina stadgar att medlemskap beviljas bara herrar.

Hur kan man då motivera en könsbaserad rekryteringsprincip i dagens värld som i allt högre grad kännetecknas av ökad jämställdhet i samhälle och i arbetsliv? Krasst kunde man kvitta frågan med att konstatera att det råder föreningsfrihet och att det står var och en fritt att grunda föreningar på könsmissiga, språkliga, religiösa eller andra grunder.

... ingen av oss har någon maktposition, det är inte fråga om utnämningar eller ekonomisk nytta.

har man träffats regelbundet.

– Vi är aldrig tjugo på en gång, fler än tolv kan vi inte vara för att diskussionen skall fungera. Det är en orsak till att vi inte vill ha fler medlemmar. En annan är att vi träffas hemma hos varandra, vi skulle inte rymmas om vi var flera.

Och en tredje är att gruppen svetsats samman under sin femåriga existens. Alla känner alla, under träffarna och på e-postlistan skall man kunna ta upp också rätt privata frågor.

– E-postlistan är den viktigaste sammanhållande länken i vår verksamhet i och med att vi inte hinner träffas så mycket.

Ofta handlar träffarna och e-post-

kontakten ändå om praktiska ting. Kvinnorna tipsar varandra om bostäder och jobb, en gång arrangerade de en skraddarsydd kurs i finska efter att ha märkt att flera hade bristande finsk-kunskaper. Är det som i gubbklubbarna, där man håller varandra om ryggen och ordnar jobb och utnämner varandra till betydelsefulla poster?

– De flesta av oss är högskoleutbildade och har lyckats ganska bra i arbetslivet. Men ingen av oss har någon maktposition, det är inte fråga om utnämningar eller ekonomisk nytta. Det handlar mera om att vi stöder varandra. Om någonting känns svårt, i privatlivet eller på jobbet, vet vi att de andra långstrumporna finns där, även om vi inte nödvändigtvis talar om allting.

Långstrumporna har hunnit diskutera en mängd teman. I början handlade det mycket om arbetslivet, då var de flesta singlar. Kvinnlig företagsamhet, att uppträda inför publik, mentorship, personlighetstestning, stress och burnout hörde till de tidiga ämnena. Senare, då allt fler blivit mammor, har diskussionen kanske kantrat över mot barn och föräldraskap.

– Vi har varvat arbetslivsfrågor och annat. Det som sysselsätter oss i våra egna liv återspeglas i Långstrumpornas verksamhet.

Det händer att kvinnor tar kontakt med Långstrumporna och vill komma med. Dem uppmanar Heidi att starta egna grupper. Man skall inte sätta i gång ensam, man skall vara minst två, betonar hon. Och man skall inte genast grunda en förening, utan börja på enklast möjliga sätt. Långstrumporna startade sina temadiskussioner med att deltagarna berättade om det de var bra på, senare började de bjuda in föredragshållare utifrån.

Är det ens i teorin möjligt att ta med män i gruppen?

– Enligt våra stadgar kan en person godkännas som medlem om den antar föreningens syfte, som är att upprätthålla och främja kontaktnätverk mellan kvinnor för att stödja varandra, skapa dialog och möjliggöra projektarbete kring temana kvinnan i privatlivet, kvinnan i arbetslivet och kvinnan i politiken. Med ett sådant syfte och sådana stadgar känns det långsökt att anta en man till föreningen.

Lotta Moring

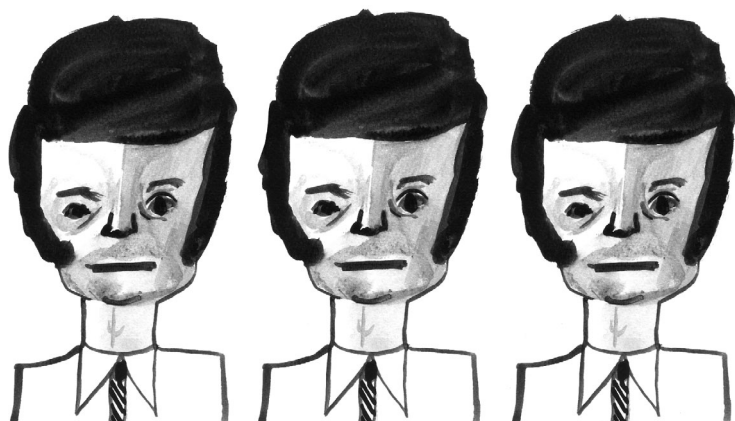


BILD: MARIKA HOLM

Men på ett sakligare plan tror jag att renässansen för herrklubben just beror på att många män finner det angeläget att bland andra karlar umgås och utbyta åsikter om diverse ting – på samma sätt som kvinnor bildar koterier i olika sammanhang. I en allt mera könsblandad tillvaro tycks det

uppstå en social beställning på att ibland träffas bara med vänner och bekanta av samma kön.

När det sedan gäller herrklubbens karaktär av slutet sällskap så tror jag att fakta ofta blandas med fiktion. Klubbarna bedriver i mitt tycke oftast en aktiv och utåtriktad informations-

Främst gäller väl skepsisen att klubbarna förment anses ha prägel av hemliga sällskap

verksamhet. I ordenssällskapen omges visserligen en rad ritualer och regalier med hemlighetens stämpel, men det är nog mera frågan om att hålla fast vid ofarliga sekelgamla traditioner än att panta på information.

För oss som tror på att fri föreningsverksamhet har en viktig roll att spela som motvikt till arbetet och som ett komplement till "hemmasfären" bör herrklubben inte ses som något annat än en värdefull del av ett mångfaldigt utbud av social samverkan – i tiden.

Mats Kockberg

Ingen hemlig förening

– men ett slutet sällskap

För att få bli medlem i Odd Fellow Orden eller Rebeckalogen måste man ha rekommendationer från bröder eller systrar i föreningen. Invalet sker genom omröstning.

Målet för Odd Fellow är att medlemmarna skall leva i enlighet med de tre etiska grundsatserna vänskap, kärlek och sanning, symboliserade av tre länkar i en kedja. Man utgår från att det finns ett ”Högsta Väsande”, som skapar och upprätthåller världen.

Ändå är Odd Fellow ingen religiös rörelse, jämförbar med trossamfund, utan snarare en typ av ideell föreningsrörelse som hålls samman av en gemensam etik. I Odd Fellows 75-årshistorik från år 2000 finner jag följande karakteristik av rörelsens möten: ”På mötena behandlar man inte politik, inte heller religiösa frågor, speciellt inte av troskyljande karaktär, ämnen som ofta skiljer människorna åt. Möteskvällen är tudelad; den börjar med loge- eller lägermötet som klarlägger Ordens etiska innehåll. Därefter följer friare samkväm, gärna med föredrag. Kvällen avslutas i allmänhet med en enkel måltid.”

Odd Fellows verksamhet är uppbyggd kring loger, läger, grader och ritualer. Männen samlas i brödralager och brödrälager, kvinnornas motsvarighet heter Rebeckalager och Rebeckaläger. Storlogen i Finland och Rebeckarådet i Finland består av loger och läger som alla är registrerade föreningar. Eftersom de finns i föreningsregistret kan de inte kallas hemliga. Däremot är de slutna i den meningen att man kan bli medlem först efter vissa procedurer. Dessutom har endast de invigda tillträde till föreningsmötena.

För att bli medlem måste man ha en rekommendation av Odd Fellow-

bröder/systrar, och därefter bli invald genom omröstning. Nya medlemmar upptas i brödra- och Rebeckalager, som är indelade i fyra olika grader. Efterhand kan man stiga i graderna. Efter att ha avancerat från invigningsgraden till tredje graden inom en loge går man vidare till ett läger.

Rötter i medeltida gillen

Odd Fellow-ordens rötter kan sökas i den medeltida gilleinstitutionen, som förekom i mellan- och nordeuropeiska städer från 700-talet till och med 1500-talet, delvis kring vissa yrken och hantverk. Efter kyrkan var gillet faktiskt den vanligaste typen av samlade rörelse på den tiden. Därifrån härstammar även hemliga lösenord och eder, som skulle skydda gillemedlemmarna mot hotande faror. Om en medlem dog, sörjde gillet för att begravningen blev värdig. Efter den fasansfulla digerdöden i 1300-talets Europa blev denna typ av föreningsverksamhet mycket populär

... en sak är gemensam: medelåldern på de bröder som sitter bänkade längs väggarna. Några få yngre ansikten bland en lång skara grånande farbröder.

inom alla samhällsskikt, eftersom människorna sökte trygghet i en gemenskap.

Totalt finns det ca 250 000 medlemmar i Odd Fellow i dag. Av medlemmarna finns ca 90 000 i Europa, och av dem över 90 procent i Norden, vilket säkert sätter sin nordiska prägel på verksamheten. Ett lands nationella storloge är självständig, men Suveräna Storlogen i USA definierar den etiska grunden för hela rörelsen.

Till Finland kom Odd Fellow år 1925, de första Rebeckalagerna grundades 1967. I dag har orden ca 7 000 medlemmar i vårt land, av vilka omkring 60 % är män och 40 % kvinnor. I Sverige finns 38 000 bröder och systrar.

Ser man på dagens Odd Fellow-verksamhet i Finland, kan man upptäcka att logerna grunnar på likartade frågor som andra föreningar. I årets första nummer av Odd Fellows publikation *Tre länkar* finns en artikel skriven av **Torsten Grandell** under rubriken: ”Hur aktivera de unga?”

Grandell noterar att logernas möten är olika, men att en sak är gemensam: ”medelåldern på de bröder som sitter bänkade längs väggarna. Några få yngre ansikten bland en lång skara grånande farbröder”. Finns det några Odd Fellows kvar om 20 år? frågar Grandell utmanande, och vad kan göras? Svaret ligger i nyrekrytering av unga, men också att ta väl hand om de äldre, helt i enlighet med Odd Fellows ideologi.

Jag skulle vilja tillägga något om möjliga orsaker till den stigande medelåldern inom Odd Fellow, även om jag är oinvid. Män i den lägre medelåldern



*– Inte berättar du
heller allt som händer
i det privata hemmet.*

M.4-62

BILD: MARIKA HOLM

känner sig kanske inte attraherade av rituella mötesformer bakom lyckta dörrar. Den grundläggande etiken, vänskap, kärlek och sanning, är evig och universell, men det gäller att finna mötes- och verksamhetsformer som kan fånga den hektiska nutidsmänniskan i flykten. Häri ligger Odd Fellows och alla andra ideella rörelsers verkliga utmaning.

En familj och ett hem

Odd Fellows och därmed även Rebeckornas grundidé och mål är tolerans och medmänsklighet. **Birgitta Gammals-Blomqvist**, medlem i Rebeckorna sedan 25 år tillbaka, berättar att hon som ny vid en utbildningsdag i egna ord förklarade Odd Fellow Ordens ideal så här: "Att försöka förverkliga Ordens ideal genom att sammanföra människor till 'familjegemenskap' i systerlig/broderlig anda och där lära oss sprida vänskapens, kärlekens och sanningens grundsatser till alla. För att kunna göra detta försöker vi lära oss påverka och

utveckla varandra så att vi växer andligen, bli mera fullödiga personer. Vi vill alltså fördjupa och utveckla de goda sidorna i personligheten, nå självkännedom och få en inre styrka. En människa som funnit sig själv kan bättre hjälpa utåt, utanför syskonskaran, och följa Ordens budord: att besöka de sjuka, hjälpa de nödställda, begrava de döda och uppfostra de föräldralösa."

Humanitärt arbete är en väsentlig del av Rebeckornas verksamhet. Sedan Rebeckalogen No 8 Catharina Månsdotter i Åbo grundades 1967 har socialväsendet i Finland byggts upp och blivit allt bättre, och därmed har Rebeckornas humanitära hjälp till nödställda i samhället avtagit, berättar Birgitta. I stället koncentrerades stöd- och hjälpverksamheten på egna medlemmars behov vid olika nödlägen. Under 1990-talet och fram till i dag har den humanitära hjälpen allt mer börjat riktas till nödställda i samhället, som av en eller annan anledning inte berörs av stödsystemet. Birgitta berättar att man också

värnar om sina medlemmar och idkar vänverksamhet.

Av många uppfattas Rebeckorna som en hemlig organisation. Birgitta håller inte med mig. Hon anser att föreningen i stället kan liknas vid en familj och ett hem.

– Inte berättar du heller allt som händer i det privata hemmet. Dessutom är vi registrerade föreningar, så våra stadgar är offentliga.

– Vi är också frivilliga så till vida att om en medlems livssituation förändras så att hon inte längre vill eller kan vara med, så är det fritt att utträda ur Rebeckorna. Man får också komma tillbaka senare om man vill.

Inom organisationen har man som i andra föreningar olika förtroendeposter. Vartannat år byts de personer som sitter på posterna ut. Härmed lär sig medlemmarna hela tiden nya uppgifter.

*Björn Wallén
och Beatrice Östman*

En gång scout – alltid scout

För att bli medlem i ett scoutgille krävs endast att man sympatiserar med rörelsens ideal. Gillet kan bli en stadig ryggrad till stöd för den lokala scoutverksamheten.

Scoutgillet är en sorts veteranorganisation för aktiva och före detta scouter, som vill förverkliga scoutingens livsstil och stödja scouting enligt devisen ”En gång scout – alltid scout”.

De finländska scoutgillena är samlade under den tvåspråkiga paraplyorganisationen Suomen Pyhän Yrjänän Partiokillat ry./S:t Görans Scoutgillen i Finland r.f. (SGSF), som grundades 1951. För närvarande finns det ca 700 medlemmar i 47 gillen, av vilka 3 är tvåspråkiga och 9 svenskspråkiga.

Scoutgillen grundas med olika syften, berättar **Pär Laurén**, ansvarig för SGSF:s medlemsregister. Det kan exempelvis vara för att stödja den lokala scoutverksamheten eller för att stödja vänscouting i något fattigt land. Initiativet till att bilda ett gille kan tas av aktiva scoutledare – men man behöver inte vara scout för att bli medlem. Det räcker med att man sympatiserar med scoutidealen och vill arbeta för scoutandan i samhället.

Medlemstrenden är sjunkande på grund av medlemmarnas höga medelålder, ett bekant problem i många organisationer. Men i det nygrundade S:t Nicholaus gillescouter i Ingå, där under-tecknad är sekreterare, är de första elva medlemmarna mellan 35 och 50 år gamla, så än finns det hopp ...

”Ett gille med jämnåriga medlemmar är naturligtvis lika värdefullt som andra. I ett tidigt skede kan det dock vara skäl att försöka förnygra gillet genom att få in t.ex. en liten grupp av låt oss säga fem år yngre medlemmar – inte en och en, utan just som grupp. Härifrån kan förnygringen sedan framskridas till åter ett steg yngre”, läser jag i en broschyr.

Enligt S:t Görans stadgar kan man ansluta sig till gillet som 18-åring; de



BILD: MARIKA HOLM

flesta har dock hunnit fylla 30 när de blir medlemmar.

Som så ofta i föreningsverksamhet brukar ett gille grundas av ett gäng, ofta tillhörande samma generation. Pär Laurén konstaterar att gillerörelsen i början dominerades av män, men nu har kvinnorna tagit över. Det kan ju vara bra med blandade grupper både köns- och åldersmässigt, men det ligger också något mänskligt i att ett gäng håller ihop från år till år.

Kaffe hör till alla gillemöten, till skillnad från ordinära scoutmöten. Vad handlar då verksamheten om? Laurén nämner bl.a. följande: att delta i den lokala scoutkårens fester, möten och evenemang, att sälja scoutkalendrar och stödja kåren ekonomiskt, att åka på utfärd, att stödja fadderbarnsverksamhet, Röda korset, SOS-barnbyar m.m. samt kontakt med vängillen över hela världen.

I vårt nygrundade scoutgille i Ingå planerar vi åtminstone att ställa upp vid kårens sommarläger, att renovera kårlokalen och att ta hand om en nordisk vänortsträff för scoutledare i höst.

Min personliga åsikt är att gillemedlemmarna kan erbjuda sina kontakter till stöd för scoutverksamheten. En ung scoutledare har inte nödvändigtvis kontakter till kommunen, företag o.s.v. Dessutom behövs det stadga i det internationella arbetet, som ofta kräver ekonomiska resurser. Som bäst kan gilleverksamheten bli en lokal aktivitet som stärker gemenskapsandan och kontakterna inom scoutkåren och hela lokalsamhället. I Ingå, liksom på många små orter, finns det en konstant ledarbrist, vilket gör att gillet kan fungera som en stödgrupp och garant för kontinuiteten på den lokala scoutverksamheten.

Björn Wallén

Fem pilotföreningar har deltagit i SSC-ledda Föreningsprojektet. Efter att ha pejlatt nuläget med hjälp av handboken Föreningskompassen, har föreningarna deltagit i en framtidsverkstad med målet att göra upp en framtidsstrategi. En av föreningarna som deltagit är sfp:s lokalavdelning i Närpes.

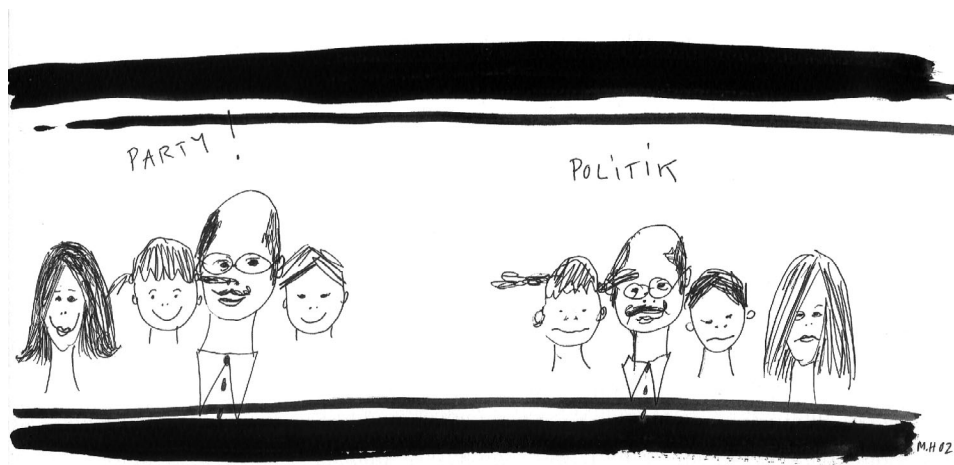


BILD: MARIKA HOLM

Nytt sätt att engagera folk i politiken

Projektet inleddes i mars. Under **Malin Ströms** ledning fyllde styrelsen i Föreningskompassen, för att se hur vår förening fungerar. Resultatet visade att vår lokalavdelning är relativt aktiv, vi håller många styrelsemöten per år och deltar i aktiviteter på krets- och riksnivå.

Ett sätt att få flera personer aktivt med i verksamheten är att tillsätta utskott för olika specialfrågor. Sådana har vi redan, men flera kunde delta. Ett problem som de flesta föreningar som bygger på frivilligas aktiviteter har i dag är att det är svårt att få folk som ställer upp i styrelserna.

I april deltog vi i en framtidsverkstad som leddes av **Peter Backa**. Kvällen var indelad i tre olika moment.

Under det första momentet definierade vi olika problemområden som en politisk förening brottas med i dag. Det framkom bland annat följande: i dagens samhälle uppfattas politiken ibland som osynlig, som majoritetsparti i Närpes behandlas sfp ofta negativt i pressen, en del förtroendevalda utnyttjar lokalavdelningen enbart som en valplattform, människor mitt uppe i karriären, framför allt kvinnor med småbarn, har inte tid att engagera sig i politiskt arbete.

I det andra momentet släppte vi lös vår fantasi. Under mottot "Av 62 galna idéer finns det en bra" fick vi komma med förslag kring tre av de problemområden som diskuterats i moment ett. Vi valde ut följande områden: det är svårt att nå ut med politik till "vanligt folk", sfp är enbart en valplattform, intresset för politik är dåligt.

I det tredje momentet, konkretiseringsdelen, diskuterade vi oss fram till vilka av de idéer som dök upp i moment två som vi kunde ha möjlighet att genomföra. Hit hörde bland annat följande: Nya och gamla sätt att ta kontakt med medlemmar, få människor kommer på traditionella politiska möten i dag. Festfixning, hur kan vi träffa våra medlemmar under mera avslappnade former? Flera och öppnare nämnder, hur ge kommuninvånarna större insyn i det kommunala beslutsfattandet? Hur få skolungdomar intresserade av "sambällsbyggande"?

Klarare valprogram, vi är skyldiga väljarna ett tydligare politiskt budskap. Medlemsförmåner via lokala företag m.m. De flesta föreningar har problem med sin ekonomi. Kunde sponsring i någon form vara en ny inkomstkälla?

Varje styrelsemedlem fick välja ut en idé att arbeta vidare med. Vid en ny träff med Peter Backa sju månader senare kunde vi konstatera att det gjorts en hel del försök att gå vidare, men att många idéer begravts av orsaker som vi själva inte kunde påverka. Ett fungerande koncept som utvecklats ytterligare var Tomatkarnevalen, som hålls varje sommar. Där gav sfp-avdelningen liksom tidigare år Närpesborna möjlighet att träffa de österbottniska riksdagsledamöterna under avslappnade former. Ett projekt som stött på patrull var däremot Svenska kulturfondens Framtidsprojekt, som lokalavdelningen lagt ned mycket energi på. Ett annat initiativ som också lags på is var lokalavdelningens kontakter med Köpmannaföreningen. Man försökte få

i gång ett system enligt vilket sfp-medlemmar skulle erhålla vissa köpförmåner av de lokala affärsmännen. Förslaget mottogs till en början positivt, men rönt senare så pass mycket motstånd bland köpmännen att det bordlades tillsvidare.

En idé som burit frukt var barnfamiljsenkäten. Under hösten sände sfp-avdelningarna i Närpes gemensamt ut en enkät till barnfamiljerna, ett nytt sätt att försöka utveckla kontakterna till ortsbefolkningen. Enkäten gav en hel del material att arbeta vidare med. Man har bland annat diskuterat ungdomskafé för tonåringar och utökad eftisverksamhet för barn i de lägre årskurserna. I samband med enkäten har lokalavdelningen haft täta kontakter med social-, utbildnings- och fritidsnämnderna. Nu gäller det att fortsätta arbeta för att så många som möjligt av barnfamiljernas önskemål kan genomföras.

Vid uppföljningsmötet i november kunde vi konstatera att de flesta av de nio punkter som listades på våren hade att göra med hur väl informationsflödet mellan lokalavdelningen och medlemmarna, mellan de förtroendevalda och lokalavdelningen o.s.v. fungerade. Vi kom överens om att nästa steg var att göra upp en informationsstrategi för vår lokalavdelning. Strategin förväntas bli klar i sommar. Vi hoppas att den skall bli till hjälp i våra fortsatta försök att utveckla och förbättra vår lokalavdelnings verksamhet.

Stefan Mannsén
sekreterare i sfp:s lokalavdelning
i Närpes

Det finns många redskap för byaplanering, och inga av dem är fel, framhåller **Annika Björk**, ledare för projekt ÖN-skär. Byaplanering kan också vara ett sätt att återuppväcka intresset för politik.



Byaplanering blåser liv i byn

Utgångspunkten för byaplanering är att lokal utveckling sker lokalt, nära de människor som berörs. Byaplanering är därmed ett sätt att utveckla den lokala demokratin. Den är en process där man på lokal nivå går igenom och tar reda på de egna utvecklingsförutsättningarna. Lokal utveckling är enligt min mening något vi alla kan påverka om vi vill – den går hand i hand med lokal demokrati.

Då en byplan görs upp bör det inte ligga någon prestige i vem som skall göra vad och hur det skall gå till. Huvudsaken är att så många som möjligt av byborna får komma till tals: medlemmarna i Marthaföreningen och hembygdsföreningen, Frivilliga brandkåren, fiskelaget o.s.v. Under planeringsprocessen bör också fritidsbefolkningen höras. På orter där fritidsbefolkningens andel är stor är detta speciellt viktigt. För många är fritidsbostaden en andra bostad, året om. Fritidsbosättningen ökar stadigt, vilket utgör både ett hot och en möjlighet för lokalbefolkningen. Man kan få till stånd ett fruktbart samarbete mellan lokalbefolkning och sommargäster genom att på lokal nivå uppmärksamma problem med slitage, avfall och liknande, samt vilka möjligheter det finns till t.ex. serviceproduktion i olika branscher.

Det är bra, även om det inte är nöd-

vändigt, om det finns ett gemensamt forum i byn som tar ansvar för kontakter och information. Det kan till exempel vara ett byråd eller någon annan förening. Det är också bra att hålla kommunen underrättad om vad man gör, exempelvis bjuda in kommunens representanter och förtroendevalda till byamöten.

Genom att genomföra byaplaneringen i form av studiecirkel får man ett mer heltäckande material och en större delaktighet i processen. Olika cirklar kan arbeta kring olika ämnen (t.ex. kommunikationer, näringsliv, historik, barn och ungdom, föreningsliv). Jag vill framhålla att byaplanen är en process, snarare än ett färdigskrivet alster. Då den blivit färdig skall den fortsätta att leva, helst skall den tas upp och revideras årligen.

Redskapen för byaplanering är många – och inga är ”fel”. Få byar klarar av processen helt ensamma. Det finns många aktörer som kan erbjuda stöd: olika projekt, läroinrättningar, Svenska studiecirkeln, högskolorna o.s.v. Men viljan och behovet till att starta byaplaneringen måste komma från byborna själva.

Gamla och nya strukturer

I dagens samhälle har allt fler tappat intresset för traditionell partipolitik.

Byaplanering kan vara ett sätt att väcka intresset till liv igen. I och med EU-inträdet var det många som upplevde att beslutsfattandet flyttade till Bryssel och att det inte längre hade någon betydelse vad det gjordes lokalt. I dag finns det ändå flera redskap för lokal utveckling som samtidigt stöder den lokala demokratiprocessen.

AKTIONSGRUPPERNA (toimintaryhmät) bildar ett heltäckande nationellt nätverk, genom vilket det EU-finansieradlandsbygdsutvecklingsprogrammet Leader+ och det inhemska Pomo+programmets medel distribueras till lokala aktörer under den pågående programperioden (åren 2000–2006). Främst är det föreningar och andra samarbetsorgan som får understöd, men också privat företagsamhet till vissa delar.

DE REGIONALA BYASAMMANSLUTNINGARNA bildar ett landsomfattande nätverk: Östra Nylands Byar r.f. i östra Nyland, Västra Nylands Byar r.f. i västra Nyland o.s.v.

BYAVERKSAMHET I FINLAND (Suomen kylätoiminta ry, **SYTY**) koordinerar information om **Leader+** och **Pomoprojekten** och om de regionala byasammanslutningarna, ett bra heltäckande informationsnätverk inom byautveckling i Finland. Den finlandssvenska koordineringen sköts av bya-

*Då en byaplan görs upp bör
det inte ligga någon prestige
i vem som skall göra vad
och hur det skall gå till.
Huvudsaken är att så många
som möjligt av byborna får
komma till tals ...*

sekreteraren **Peter Backa** på Center för Lokal utveckling, LUC/Svensk Byaservice i Vasa.

Dessa organ tar inte alltid direkt ställning till lokal demokrati, men de är en grogrund för ett nytt sätt att tänka och agera. Jag anser dock att det är av stor vikt att vi inte glömmer bort fungerande strukturer som redan finns, på bekostnad av det nya. Det behövs lyhördhet, tolerans och respekt på alla håll, både bland dem som verkar inom gamla kommunala och statliga strukturer och bland dem som arbetar inom de nya lokala och regionala utvecklingsstrukturerna. Bara på det sättet kan vi göra något för att utveckla den lokala demokratin. I det långa loppet gagnas alla av ett fruktbart samarbete på alla plan och en öppen dialog mellan lokala aktörer, politiker och framför allt den kommunala tjänstemannasektorn. Det är viktigt att alla känner till de nya strukturerna, använder och utnyttjar dem, och söker efter nya vägar till lokalutveckling – tillsammans!

Kom med i "Liv i byn"

En föregångare inom byaplanering i den östnyländska skärgården är Emsalö Byaråd r.f. Med hjälp av **Petra Ingo** på Svenska social- och kommunalhögskolan utförde byarådet en enkät som blev underlag för byaplanen "Utveck-

lingsplan för Emsalö".

Svenska studiecentralen (SSC) har under många år arbetat med lokal utveckling och byaplanering genom Svensk Byaservice. Arbetet och erfarenheterna finns dokumenterade i material, som finns att få på SSC.

Denna vår startar SSC ett byaplaneringsprojekt för fyra östnyländska skärgårdsbyar i Sibbo, Borgå, Pernå och Strömfors under ledning av **Christell Åström** från Sibbo. Projektet har en föregångare i ett liknande projekt i Åbolands skärgård. Östra Nylands Byar har också planer på att i samarbete med SSC starta ett byaplaneringsprojekt kallat "Liv i byn", som skall gå hand i hand med skärgårdsprojektet. Östnyländska byar som är intresserade av att sätta i gång byaplanering i sin by kan vända sig till Christell "Cia" Åström, tfn: 040 – 7525 013. Målet är att genom dessa två projekt få i gång en byaplaneringsprocess i 20 byar på två år.

Annika Björk

projektledare för projekt ÖNSkär
– pro Östra Nylands skärgård
Sarfsalövägen 1035, 07780 Härpe
tfn 040-583 65 79
annika.b@ssc.fi

NOTE & PROTO i grundskolor och gymnasier 2002–2003

Rubrikerna för årets NOTE-broschyr är "I händelsernas centrum", "Trygghet och säkerhet", "Att överskrida gränser", "Värna om vår gemensamma miljö" och "Kunskaper för livet".

Målet är att alla högstadieskolor skall ha egna NOTE-projekt tillsammans med lokala organisationer och företag samt frivilligverksamhet.

NOTE-broschyren skickas till alla högstadier i Svenskfinland. I broschyren presenterar sig svenskspråkiga och tvåspråkiga organisationer och erbjuder samarbetsmöjligheter och gratis projektmaterial till skolorna. Projektmaterial kan beställas via De Ungas Akademi (DUA). Avgiftsbelagt material kan skolorna beställa direkt från organisationerna.

PROTO-gymnasieverksamheten är nytt för i år.

PROTOS mål är att höja den non-formella inlärningsens status i gymnasieundervisningen.

PROTO-projekt görs i samarbete med lokala organisationer och företag samt med frivilligverksamhet.

PROTO-projekt lämpar sig som valbara kurser, temadagar eller separata projekt.

PROTO-materialet finns endast på nätet. Rubrikerna är desamma som för NOTE. Nätsidorna byggs upp i samarbete med Nuorten Akatemia och Alma Media.

Organisationernas texter till NOTE-broschyren skickas till Marika Holm senast **20.5.2002!**

Organisationernas material för PROTO-nätsidorna (presentationstexter, arbetsmaterial, Internetlänkar m.m.) skickas till Marika Holm senast **31.5.2002!**

Organisationernas gratis projektmaterial skickas till Marika Holm senast **15.8.2002!**

Kom med och utveckla och höj den non-formella inlärningsens status med NOTE & PROTO tillsammans med De Ungas Akademi!

Marika Holm, projektledare
marikah@ssc.fi

tfn: 09- 612 907 13

Vi bör ta varningssignalerna om demokratins kris på allvar, framhåller **Peter Backa**. Folk vill engagera sig, men de traditionella politiska kanalerna upplevs inte längre som engagerande. Kan folkbildningsrörelsen skapa nya lokala forum som råder bot på demokratiunderskottet?

Uppdrag: demokrati

I Norden har folkbildningen och demokratin alltid gått hand i hand. Den här kopplingen framträder tydligt om man ser på tsartiden i Finland, där folkbildningen var ett centralt redskap i kampen för självständighet och demokrati. Folkbildarna grundade bildningsorganisationer och folkhögskolor – som tsarens män försökte förbjuda.

Kopplingen finns överallt i Norden. I Sverige säger folk ofta, med stolthet, att man har en ”studiecirkeldemokrati”.

Under demokratins framväxt på 1900-talet har folkbildningen gett de svaga i samhället en nödvändig kunskapsbas för demokratiskt deltagande i samhället. Samtidigt har folkbildningsmetodiken fostrat deltagarna till ett demokratiskt beteende: att lyssna och lära av andra, att respektera andras åsikter och framföra sina egna.

Men detta är historia.

Var står vi i dag?

Redan för ett par decennier sedan talade forskare om att den finländska demokratin är i kris. Man hänvisade bland annat till folks ointresse för kommunalt beslutsfattande. I senaste kommunalval, efter en trög nomineringsprocess och en tråkig valrörelse, gick i stort sett bara varannan medborgare till valurnorna. Samtidigt har partierna problem med medlemstalet och aktiviteten. Krisen är ett faktum.

Visserligen kan man fortfarande på goda grunder hävda att vi i Finland och i Norden har bland de bästa demokratierna i världen. Vi har en formell

offentlig demokrati av hög standard. Vi har hög utbildningsnivå, ett väl-etablerat civilsamhälle, yttrandefrihet och fri press.

Och ändå är demokratin i kris.

En diskussion där alla tas på allvar

Demokratin är ingen gammal företeelse. Det vi menar med demokrati utvecklades först på 1900-talet, före det fanns det nästan bara despotiska statskick. Är det slut nu? Blir nästa

århundrade en återgång till fävalde?

Dessa obehagliga frågor ställdes av **Anders Ljunggren**, generalsekreterare på Föreningen Norden i Sverige, på Förbundet nordisk vuxenutbildningsseminarium kring den nordiska demokratin i Kungälv i mars förra året sedan. Frågorna är ännu lika aktuella.

Demokrati är ett sätt att reglera konflikter och fatta beslut. Men det är inte – och bör inte vara – ett effektivt och snabbt sätt, framhöll Ljunggren. Demokrati är till för att förankra, skapa



BILD: MARIKA HOLM

Är det slut nu? Blir nästa århundrade en återgång till fävalde?

Demokrati kan per definition inte skötas av några få, vi måste alla vara med.

en samhällelig acceptans. Det måste finnas möjlighet till diskussion där alla berörda har rätt att yttra sig och tas på allvar.

Det skulle förmodligen vara ett historiskt misstag att inte ta varningssignalerna om demokratins sönderfall på allvar. Om vi inte hade en fungerande demokrati, med allt vad det innebär, vad skulle vi få i stället? Redan en blick på närhistorien i Europa ger tillräckligt med avskräckande exempel på vad som kan bli följderna av fävalde och avsaknad av konfliktlösning inom demokratiska ramar.

Som jag ser det kan ingen medborgare avsäga sig ansvaret för att bevara och utveckla demokratin. Demokrati kan per definition inte skötas av några få, vi måste alla vara med. Frågan är bara vad vi skall göra. (Det räcker inte med att rösta i allmänna val. En hög röstningsprocent är inte demokrati i sig, på sin höjd en indikator på att man har demokrati.)

I sitt anförande under seminariet ställde fredsforskaren **Stellan Vint-hagen** upp tre kännetecken på en bra demokrati: det pågår ett jämlikt samtal mellan alla berörda parter om gemensamma angelägenheter, besluten fattas inte på grundval av makt utan utifrån att man övertygar varandra och besluten genomförs effektivt.

Detta kunde vara en allmän utgångspunkt.

Globaliseringen kräver en motkraft

Ett av de centralaste demokratiproblemen är att den kommunala, d.v.s. den lokala, demokratin inte engagerar. Uppenbarligen tror folk inte att de kan påverka sin närmiljö genom att engagera sig och rösta i kommunalpolitiken. Men människor VILL engagera sig trots att de inte nödvändigtvis gör det inom de traditionella politiska ram-

arna, det visar de flesta undersökningar.

Kan folkbildningen skapa nya lokala forum som råder bot på det demokratiunderskott som håller på att uppstå? Folkbildningsorganisationerna eller folkrörelserna har redan utmärkt lokala förgreningar, det är en styrka. Men samtidigt har dessa nätverk existerat både under den tid då demokratin byggts upp – och under den tid då den försvagats. Det krävs tydligen ett nytänkande och ett nytt sätt att jobba lokalt.

Men vad och hur?

Den kanske största demokratiska utmaningen är trots allt globaliseringen. Marknaden är globaliserad, det finns globaliserade statsfunktioner. Samtidigt finns det få globala folkrörelser som kan utgöra en balanserande kraft. Nya rörelser föds dock med målet att påverka globalt. Attac är ett aktuellt exempel.

Kan rörelser av typen Attac vara ett av de nya sätten att arbeta för demokrati i dagens värld? När man ser entusiasmen i dylika rörelser är det lätt att svara ja på den frågan. Men samtidigt finns här bekymmer ur demokratisk synvinkel, anser jag. De nya aktivist-rörelserna är inte speciellt öppna eller brett förankrade, något som är förstärkt med tanke på deras arbetssätt, men ändå betänkligt.

Under diskussionen på seminariet i Kungälv framkom välgrundad och analytisk kritik av de nya folkrörelserna. Men den lämnade också en fadd eftersmak av revirtänkande och organisationsegoism. Beredskapen att söka nya lösningar var inte speciellt god i de nordiska folkbildningsorganisationer som deltog i seminariet. Det krävs nog mera funderande innan man slagkraftigt kan formulera folkbildningens demokratiska uppdrag i dagens värld.

Peter Backa

A+ Aktivt medborgarskap för funktionshindrade

Trots allt tal om integrering och inklusion lever många funktionshindrade fortsattvis rätt avskilt. Undersökningar visar att attityderna har hårdnat märkbart.

SSC har fått utvecklingspengar för ett projekt med målet att

- verka för positiva attityder och möjliggöra ett aktivt medborgarskap bland handikappade
- motverka segregering av funktionshindrade
- tillsammans med organisationerna arbeta för inklusion på individuell nivå
- engagera frivilliga
- skapa ett samarbetsnätverk mellan handikapporganisationer med sikte på gemensam profilering under EU:s handikappår 2003.

Deltagare från handikapporganisationerna inbjöds till ett möte för att diskutera förväntningar och önskemål. Det visade sig att det gemensamma och mest brännande behovet är bristen på stödpersoner.

Ulf Gustafsson från Svenska Handikappförbundet, **Lisbeth Hemgård** på FDUV och Christina Lång från SSC har utifrån diskussionerna gjort upp ett verksamhetsförslag.

1) Under våren presenteras projektet för medlemsorganisationerna. Man berättar bl.a. om vad handikapporganisationerna kan erbjuda för information: flera organisationer har utbildade informatörer som gärna berättar om sitt handikapp. En specialgrupp är de unga handikappade som utbildats inom ett tidigare projekt. De har specialiserat sig på skolor, men kan lika väl anlitas av föreningar.

2) I början på hösten tar man direkt kontakt med organisationerna.

3) I november arrangeras en kurs för resurspersoner som kan medverka på läger eller i annan verksamhet, där handikappade deltar integrerat. De kan även fungera som personliga vänner.

Christina Lång

För långt gången demokrati, där ”alla” skall få vara med och bestämma, medför lätt att effektiviteten blir lidande.



Hur långt skall folkstyret sträcka sig?

Att termen demokrati tar fasta på folkstyre är självklart för de flesta. Hur långt folkstyret skall sträcka sig är en annan femma. Demokrati anses vara något eftersträvansvärt, på samma sätt som effektivitet är eftersträvansvärt i en organisation. Vad man inte alltid förmår beakta är att demokrati och effektivitet rätt ofta uppträder i ett motsatsförhållande. För långt gången demokrati, där ”alla” skall få vara med och bestämma, medför lätt att effektiviteten blir lidande.

Se på vardagen ute i kommunerna. Vem skall bestämma? Kommundirektören? De förtroendevalda? Och i så fall vilka? Styrelsen? Fullmäktige? Nämnderna? Skall det hela dessutom kryddas på med kommunala folkomröstningar via Internet?

Ju längre vi sträcker oss i vår strävan efter demokrati, desto större är risken att beslutsfattandet blir långsamt och effektiviteten lider.

Kanske är det bäst att låta experterna sköta ärendena? Men vågar vi lita på experterna, eller skall vi för säkerhets skull garantera ett visst mått av lekmannainflytande? Ta bara den uppmärksammade diskussionen kring

gratis utdelning av knarksprutor i Vasa under vårvintern. Alla hade sin egen åsikt, såväl läkare som lekmän. Men åsikterna gick isär. Såväl bland läkare som bland lekmän. Det hela blir än mer åskådligt genom att socialnämnden motsatte sig projektet medan hälsovårdsnämnden var för. Inställningen bottnade i om man utgick från de som redan börjat knarka eller såg det hela utgående från vilka signaler utdelningen gav till samhället i stort.

Kruxet är att allt fler medborgare inte orkar engagera sig i samhällsfrågor. Något som i sin tur hänger samman med att dagens värld är så pass invecklad att man till slut inte orkar bry sig om andra frågor än de som man berörs av personligen: Finns det dagisplats åt mitt barn? Är skolmiljön trygg för mitt barn? Borde det byggas ett kulturhus, eller är det idrottsanläggningarna som skall prioriteras? Eller sjukvården?

Här hamnar beslutsfattarna i en rävsax. I den flora av frågor som det gäller att ta ställning till finns det knappast någon beslutsfattare som i alla sammanhang faller väljaren på läppen. Även den som tycker lika som man själv i nio frågor av tio kan falla

i onåd – ifall vederbörande har ”fel” åsikt i en fråga som ligger en varmt om hjärtat.

Eftersom det är svårt att hitta den perfekta kandidaten, förutom då man ställer sig framför badrumsspeglarna, så har allt fler kommit att stanna hemma på valdagen. Det verkar som om vi kommit att ta demokratin för given, så att vi nu avstår från den helt självmant. Men att nära hälften av väljarna stannar hemma vid kommunalval är ändå svårt att förstå. Det är ute i kommunerna som större delen av de dagliga välfärdstjänsterna produceras: skola, socialvård och hälsovård.

I dagens komplexa värld är det förståeligt om en allt större del av inflytandet faller på experterna. Ur effektivitetsperspektiv kan det försvaras. Ur ett strikt demokratiskt perspektiv är det däremot inget vidare. Men om det är så folk vill ha det ... så är det ju i enlighet med de demokratiska idealen.

Claus Stolpe
Pol.dr och lektor
i statskunskap/offentlig förvaltning
vid Åbo Akademi i Vasa